

Nadporučík děl. Antonín B ž a t e k:

Střelba dělostřelectva s leteckým pozorováním.

Brig. generál Kryštof se dotkl ve VR., roč. 1935, čís. 10, nedostatku předpisu D-VII-4, „Palba dělostřelectva s leteckým pozorováním“ a vyzval k diskusi o této otázce. Reaguji na jeho výzvu a vynasnažím se podrobným rozbořem objasnit, doplnit a opravit tuto speciální střelbu dělostřelectva. Do otázky vkládám všechny praktické poznatky, jež jsem získal při spolupráci, abych prospěl zdárné působnosti obou zbraní.

Řešení otázky rozvrhuji na dvě části:

1. střelecko-technickou, 2. taktickou.

První část podám obrazně v příkladech; příslušnými doplňky chci:

- a) objasnit součinnost mezi pozorovatelem a dělostřelectvem,
- b) podati v stručném výkladu přehledný obraz předpisu D-VII-4 se zřetelem na možnost zkrácení a zjednodušení korespondence,
- c) ukázat vzájemný radiotelegrafní styk v mezinárodní manipulaci,
- d) poukázati na nejvýhodnější způsob spojení v různých situacích boje,
- e) navrhnouti všeobecné pokyny pro organisování cvičení v míru.

V druhé části se pokusím řešit vzájemný vztah takticko-střelecký. Chci zvláště rozebrat úkoly, které má pozorovatel z letounu podle před-

pisu D-VII-4 a podle „Taktiky letectva“, I. díl, a poukázati na jejich splynutí v průběhu boje, abychom si učinili posudek o našem i o francouzském předpise.

*

K přehlednějšímu sledování jednotlivých věcí předesílám taktickou část na podkladě stručného námětu.

Speciální mapa „Olomouc a okolí“.

Sbor bojuje 24/VI od svítání proti ustupujícímu nepříteli a jeho jižní divise je po překročení silnice Luběnice—Olšany zastavena silnou kulometnou palbou s výšin za potokem Blata.

Ze souhrnu zpráv je známo, že nepřítel koná již druhý den přípravné pozemní práce, hlavně na výšinách západně od Hněvotína, kóta 270 lom, kóta 267 a 243.

Velitel divise dostal ve 13 hod. rozkaz, aby 25/VI vyvrátil nepřátelské obranné postavení a postoupil na Olomouc.

Posilové prostředky: oddíl sborového dělostřelectva I/451.

Ze všech dalších úvah zmíníme se jen o činnosti dělostřelectva, jevíci se především v mohutné dělostřelecké přípravě útoku, mající za účel

a) umlčet obráncovy palebné prostředky a pásmo vysunutých pozorovatelů vystupujících za potokem Blata,

b) umlčet nepřátelské baterie.

Úkol první připadá divisnímu dělostřelectvu, úkol druhý oddílu I/451, u něhož budeme sledovat vlastní otázku.

Oddíl I/451 má provádět střelbu na nepřátelské baterie a jiné daleké cíle, které není vidět z pozemních pozorovatelů. Je tedy letoun jediným prostředkem, který cíle vidí a může na ně řídit střelbu. Oddíl má umlčet všechny nepřátelské baterie, t. j. střílet na několik cílů, a to v omezeném čase a se snahou překvapit. Úkol vyžaduje úplné přípravy střelby, t. j. znalosti souřadnic cílů, jež může jen pozorovatel opatřit.

Velitel oddílu vydal proto pozorovateli ve 14.30 hod. rozkaz:

Proveďte ihned „dělostřelecký průzkum cílů“ v prostoru ohraničeném:

na severu: osada Ústín Skalov-Řepčín,

na jihu: silnice Olšany-Olomouc,

přední hranice: Blata potok,

zadní hranice: silnice Křelov-Olomouc.

Umístění nepřátelských baterií předvídám v prostorech — Letiště, vojenské cvičiště, a N. Ulice. Všeobecný průzkum proveďte zrakem, fotograficky v měřítku 1:10.000, a ta místa, kde nepřítel má anebo může umístit dělostřelectvo, jež budu zítra s vaším pozorováním postřelovat. Se snímky se dostavte ke mně osobně do Třebčína.

Pak vydal velitel oddílu postupně rozkazy pro pozemní přípravné práce; z nich k naší otázce patří vyměření důležitých bodů, jako podklad pro vyhodnocení leteckých snímků a topografická příprava střelby. Vidíme, že k získání souřadnic v prostorech palebných postavení je třeba vzájemně se doplňující činnosti topografického oddělení a orientačního důstojníka. Tato část tvoří samostatnou otázku a bylo by žádoucí konkrétně zjistit potřebný čas za různých podmínek. Pro nás je předpoklad, že v krajině jsou již některé vyměřené body a úkol bude do večera splněn.

V 21 hod. se soustředily u velitele oddílu I/451 všechny orgány, aby zhodnotily práci dnešního odpoledne. Z fotografického snímku, náčrtu a speciální mapy nabyl velitel oddílu představu o umístění nepřátelských

baterií a označil na snímku místa, jejichž souřadnice potřebuje. Pak sestavil plán pro umlčení nepřátelských baterií, z nějž vyjímáme rozvrh kontroly palby.

Rozvrh kontroly palby pro 25. červen.

Čas spolu- práce	Střelí		Cíl			Volací značky, terče				
	bat.	palebné postavení	ozna- čení	umístění	sou- řadnice	bat.	odd.	let.	terč	délka vlny
3.30	1/451	sev. okraj Olšan	32	500 m na východ od trig. 266	60425 154916	us				
3.33	2/451	již. okraj Olšan	33	kruhovka nad kotou 272	60085 152081	ki				
							fn	lt	168	340 380
3.36	3.451	Karlovy	31	písmeno „b“ nápisu Tabulový	61226 153311	ro				
3.39	1/451	sev. okraj Olšan	34	1 km jiho- východně LETIŠTĚ	59436 154014	us				

Do rozvrhu si doplnili velitelé baterií souřadnice a přikročili ihned k výpočtům prvků střelby.

Při vydání rozvrhu pozorovateli doplnil velitel oddílu úkol zvláštními pokyny:

- a) zahájení palby provedou baterie teprve na vaši výzvu,
- b) zjistíte-li baterie jiné, umlčujte je přenosem palby podle pozorování,
- c) až do zahájení boje je použití radiotelegrafie zakázáno,
- d) po provedení kontroly palby provádějte „střežení bojiště“ v celém pásmu působnosti divise.

Pokyny za a), b), c) vysvětlím v příkladě provedení kontroly palby.

Střežení bojiště je úkol, mající největší význam teprve za boje. Pozorovatel zjistí cíle zrakem, oznámí je dělostřelectvu a řídí na ně střelbu. Jaké jsou to cíle a jak bude řízena střelba? Jsou to v hloubkovém učlenění všechny palebné zdroje a výdejny střeliva, jež byly před fotografickou dekou důkladně maskovány nebo zaujaly svá místa teprve poslední noci. Tyto cíle musí být postřelovány v čase co nejkratším a rychle. Budou tudíž prvky střelby stanoveny povšechně a pozorovatel musí opravováním vypálených serií přivést střední náraz do cíle; letec provádí tudíž zastrílení. Udávání těchto cílů zdůraznil p. brig. generál Kryštof. Chci jen dodat, že často bude možné provést střelbu přenosem palby se

Příklad provedení kontroly dělostřelecké palby.

čas	Poř. čís.	Letec	Poř. čís.	Země
3.20	1	VVVVV FN FN FN DE LT LT LT ...	2	a) Slyší-li stanice svou značku, vyloží terč b) Je-li naladěna, odpoví:
		 OK AS a leti provést běžný průzkum cílů	3	Svine se signální terč.
3.30	4	FN DE LT = 32 RR	5	
3.32		= 33 RR		
3.35		= 31 505 vých RR		
3.37	6	FN DE LT = vých 303, op = záp 151 = 11 = vých 303 op = záp 151 = 11	7	Svinou se signální terče a bat. 1/451 se připraví k opakování serie
3.40	8	FN DE LT = 32 RR	9	
3.41	10	FN DE LT = vých 055 = vých 055	11	Svinou se všechny terče
3.46	12	FN DE LT = ki 21 = WW bat jhv 606 = ki 21 = WW bat jhv 606	13	 a
3.50	14	FN DE LT = ki RR	15	
3.51	16	FN DE LT = 11	17	Svinou se terče

zřetelem na předešlé palby. To však vyžaduje, aby pozorovatel měl přesnou evidenci všech provedených střelb, což není snadné.

Tím jsem vysvětlil všechny úkoly pozorovatele a lze je přehledně sestavit takto:

Úkol s hlediska taktického	{	před bojem: Dělostřelecký průzkum cílů	Technické provedení	{	kontrola palby
		za boje: Střední bojiště			zastřílení

Podmínkou úspěchu spolupráce je vzájemná znalost obou zbraní. Kontrola palby a zastřílení se od sebe liší jen počtem vypálených ran před účinnou střelbou. Kontrola palby obsahuje jednu až dvě serie, kdežto zastřílení jich může vyžadovat několik. Připravíme-li však zastřílení tak, že velitel baterie může přejít k účinné střelbě již po druhé vypálené serii, stávají se oba úkoly po stránce technického provedení úkolem jedním. Tohoto splnutí bude dosaženo jen při vzájemné svědomité práci. Přesné udávání cílů, dobré pozorování, pečlivá příprava střelby jsou zárukou rychlé a vždy zdárné spolupráce. Tuto poučku nutno aplikovat již v míru, abychom praktickým cvičením stupňovali souhru a zvyšovali vzájemnou důvěru.

Vysvětlivky a doplňky k příkladu:

Volací značky, jakož i korespondence je psána velkými písmeny, aby byl zřetelnější text jednotlivých zpráv.

1 a 2. Při všeobecném zákazu radiotelegrafie odpovídá země terči. Tento způsob spojení utají nepříteli úmysl a je pro kontrolu palby nejvýhodnější, zejména střílí-li větší počet jednotek, poněvadž zaručuje rychlé provádění střelby. Upozorňuji však, že místa pro vykládání terčí nutno volit s velikou opatrností, abychom neprozradili opticky to, co chceme utajit radiotelegraficky. V době přerušení korespondence se svinou všechny terče.

4. Rozkaz k zahájení střelby může dát toliko pozorovatel, neboť on je vázán povětrností, činností nepřátelského letectva a jinými okolnostmi technického rázu. Čas, který určil velitel oddílu k zahájení střelby, jest jen orientačním časem spolupráce. Má být však snahou pozorovatele, aby čas provedení byl shodný s časem určeným, neboť na něm je založena další koncepce plánu dělostřelecké palby.

Kromě uvedených již závažných okolností nutno pamatovat i na změny, které mohl nepřítel v noci provést. Jednu důležitou změnu jsem uvedl v příkladě. Pozorovatel měl čtyři kontroly, vyžaduje však jen tři. Zjistil totiž, že se baterie „34“ v noci přestěhovala. Další zvláštnost je u kontroly „31“. Pozorovatel zjistil, že baterie zaměnila palebné postavení a je nyní 500 m východně. Tuto okolnost připojuje před zahájením střelby, veden snahou řídit střelbu tak, aby každá rána byla účinná.

5. Terč čis. „8 — baterie vypálila“ vidí pozorovatel teprve tehdy, když se vrací od cíle, aby oznámil zemi pozorování. Proto má terč význam jen v tom případě, když pozorovatel z nějakých důvodů nemohl pozorovat. Vykládá-li se pro tento výjimečný případ stále, ponechme jej vyložen až do té doby, kdy letec udá úchylky střelby a zbalením terče potvrdíme jeho příjem. Při tomto způsobu lze získat i určitý čas tím, že se potvrdí pozorovateli příjem zprávy, aniž ji musí jednou opakovat.

6. Pozorované úchylky střelby dává pozorovatel v pořadí, jak baterie vypálily, a odděluje je dvojčárkou. Před opakováním celé zprávy dá dvojčárky dvě. Úchylky jsou udávány vzhledem k světovým stranám. Tento způsob označování úchylek bude pro kontrolu palby normální, neboť pozorovatel, i když zná palebná postavení střílejících baterií, nemůže si pamatovat při rychlé střelbě několika baterií v různých směrech všechny záměrné cíle. Velikost úchylek je průměrná a nesmí nás udivovat, třebaže byla střelba připravena s největší svědomitostí. Načrtneme-li si v myslí přehled přípravných prací, uvidíme, kde všude se mohla vyskytnout chyba, již není možno vyloučit.

Nekryje-li střelba uspokojivě cíl, musí pozorovatel kontrolovat střelejší baterii znovu. Aby nenastalo nedorozumění, bude výhodné, když potřebu druhé kontroly ponecháme k rozhodnutí pozorovateli, který ji vyžádá značkou „op“, připojenou ihned za hlášenou úchylkou.

12. Pozorovatel provedl kontrolu palby a pozoruje nyní účinek, aby:

- a) zastavil střelbu, bylo-li výsledku dosaženo,
- b) obnovil střelbu, bylo-li umlčování málo účinné a projeví-li postřelovaná baterie znovu činnost,
- c) přenesl střelbu na cíl, který se objevil v blízkosti prováděných kontrol.

V příkladě jsem uvedl případ a) ve spojitosti s c), abych markantně ukázal vzájemné splnutí všech úkolů pozorovatele. Pozorovatel při kontrole účinku střelby zjistil novou baterii a její postavení udává vzhledem k poslední střelbě. Tuto činnost bychom mohli také nazvat „střežení“ a způsob provedení střelby „zastřílení“.

Proto také další příklad navazuji na předešlou činnost pozorovatele a úkol, který mu dávám, vyplynul z taktické situace.

Příklad zastřílení.

Čas	Poř. čís.	Letec	Poř. čís.	Země
3.56	1	FN DE LT = us 32 RR	2	
4.02	3	FN DE LT = mun skla 712930 riz == mun skla 712930 riz	4 a)	
			b)	
4.05	5	FN DE LT = OK K		VVVVVV LT LT LT DE FN FN FN K (Svinou se terče.)
4.10	7	a) FN DE LT = OK OK = RR = RR b) FN DE LT = ii 101 chch 202 == ii 101 chch 202 = K	6	LT DE FN = OK = 222 = 222 = K
4.13	9	FN DE LT = OK ... OK ... = RR = RR FN DE LT = aa chch 055 = aa chch 055 = K	8	LT DE FN = OK OK (udržuje tak dlouho spojení, až je baterie připravena, a pak dá) = 222 = 222 = K
4.15	11	FN DE LT = OK a pak pozoruje účinek střelby a střeží dále	10	LT DE FN = 777 = 777 = K

Vysvětlivky a doplňky k příkladu:

1. Bat. „32“ zahájila po vyražení útoku znovu činnost, kterou pozorovatel uviděl, a žádá proto umlčování opakovat.

4. Země potvrdila pozorovateli zprávu a využije doby, než se baterie připraví ke střelbě, k navázání vzájemného radiotelegrafního spojení. Je na pozorovateli, aby podle okolností toto spojení uskutečnil nebo odmítl.

6. Podtrhuji názor, že serie 3 (2) rány je zbytečná. I když bychom připustili rychlost střelby, je to plýtvání střelivem, kterého nebude nikdy dostatek. Pak lze dosavadní terč 2, 3, 4 shrnout pod jeden a upravit znění.

7. Pozorovatel neukončuje „K“, což znamená, že nevyžaduje hlášení o vypálení baterie. Tohoto způsobu užije vždy, má-li dobré pozorovací podmínky, a ušetří tím zemi jednu zprávu, kterou beztoho nepřijímá.

8. Země potvrdí a udržuje spojení tak dlouho, až je baterie připravena. Doba je minimální, je-li baterie dobře vycvičena.

*

Z obou příkladů je zřejmá namáhavá práce pozorovatele, vyžadující krajního vypětí sil. Tím jsem také vyslovil názor, že spolupráce pro oddíl bude nejčastější a pokládám korespondenci se skupinou za podřadnou. Vidíme, že pozorovatel je za hodinu vyčerpán, a tu se naskytá nová otázka, jak bude provedena a zajištěna další spolupráce, neboť boj za hodinu neskončí.

V ukázkách spolupráce v boji jsou obsaženy mnohé poznatky, aby-
chom podle nich připravovali výcvik v míru. Jsou to:

1. Namáhavá práce pozorovatele musí býti dělostřelectvem všestranně podporována. Uskutečníme to tím, že při aplikaci střelby zvolíme častěji příklad střelby s leteckým pozorováním a podrobně jej probereme jak v přípravě, tak i v provedení střelby.

2. Urychlení dodávání povelů, což vyžaduje přímého spojení radiové stanice s prvními důstojníky. Okružní telefonní cesta, vedoucí ústřednami je zdlouhavá a třeba od ní upustit. Střelbu řídí stejně pozorovatel a první důstojník může v přestávkách střelby velitele baterie o výsledku informovat. Stříli-li jen jedna baterie, umístí se radiová stanice poblíž palebného postavení.

3. Námět pro cvičení nutno volit tak, aby se jevila potřeba pozorovatele. Úkoly přizpůsobit situaci. Rozmluva s letcem má být věčná. Nemá vědět více, než kolik pro daný úkol potřebuje, aby byl nucen řešit část úkolu také ve vzduchu. V časovém vymezení úkolu musí být pozorovatel vždy nejvýš přesný. Provedl-li úkol pro různé technické potíže na příklad o půl hodiny později, je to už jen cvičení korespondence, protože by v rámci bojové situace úkol nesplnil.

4. Pozorovatel při pozorování úchylek cvičí oko, aby nabyl jistoty a přesnosti. Musí tudíž země na jeho hlášení reagovat a další řady vypalovat přibližně podle úchylek. Je proto výhodné, jsou-li ovšem prostředky, dát do prostoru cílů radiovou stanici, která korespondenci vyslechne a řídí práci značkářů. Je-li cílů několik a vzdálenějších, umístí se radiová stanice nedaleko hlavního cíle a zavede se k ní telefonní spojení.

5. Anténní důstojník se musí snažit, aby vždy vyšel pozorovateli vstříc a usnadnil mu práci. Vážne-li radiotelegrafní spojení, napomůže z vlastního podnětu terči. Je-li zpráva neúplná, doplní ji podle vlastní úvahy a nedá zprávu pro každou maličkost opakovat. Poučí vždy radiotelegrafisty, jaké rozdíly jsou při práci ve vzduchu a na zemi, aby se i radiotelegrafisté přičinili přijmout každou zprávu.